

בניגוד לשנים עברו, הושיבה רק"ח ידה את בנייהכפר, באירועי יום-האדמה

הצעדה התנהלה בסדר מופתי, לאורך רחובות הכפר טיבה שב-משולש, עד שהגיעה לרחבה הרחבה מרכזית, על פיסגת אחת הגבעות. הילדים שניסו להסתפק בצעדה הפריעו את הסדר, הונסו מייד על-ידי המארגנים. מדי פעם עלה מישוה מן המארגנים על אחת הדגרות מסביב וקרא ברמקול: "אני מבקש לצעוד לאט, לא להפריע לתושבים, לא להתפרק. וכשנגיע לעצרת, אני מבקש את פוק, אל תתנו לרגשות להשתלט עליכם, לא לדבר ולא להגיב בהתפרצות. ויכרו, יום-האדמה הוא לא יום-זיכרון, לא באנו לזכרם של הנופלים, אלא להמשיך המאבק, זהו יום מאבק ולא יום אבל!" בראש הצעדה, שמנתה כ-2000 צעירים וצעירות, צעדו שמונה בחורי רות, שכל שתיים מהן נשאו זר-זיכרון, אותם הניחו אחר כך על קברו של אחד מחללי יום-האדמה הראשון, שנורה ונהרג במרכז הר-כפר.

הצעדה תוגברה על-ידי צעירות וצעירים, מישאל ומחוקל-ארץ, חברי אירגונים שמאליים. "בנפשנו ובגופנו נפדה אותך אדמתנו!" קראו הצעידים בערבית, "נוח, ניי בור, נוח על מישכך בשלום. נמי שיד במקומך!"

מאבק ואיחוד. כשהגיעו לרחבת הכפר, התמזגו הצעידים בקהל האלפים, מבוגרים יותר, שי שבו על כיסאות שהונחו ברחבה מבעוד יום. ואז החל מארתון של נאומים.

את העצרת הינחה עבד אל-חמיד אברעיטה, מזכיר רק"ח ב-מקום. בזה אחר זה נשאו דברים, מתי פלד משל"י, נפתלי פדר מ-מפ"ם, עוזי בורשטיין מרק"ח ושור-רה ארוכה של מוזמנים נכבדים מהגליל וממזרח-ירושלים, כשב-ראשם רימונדה טאויל, ההפתעה הייתה נוכחותו ונאומו של חסן ג'מיל מאום אל-פחם, נציג בני-הכפר, שזו הפעם הראשונה שזכו לנאום בעצרת של הוועד הארצי להגנה על האדמות הערביות. במשך השנים, מאז יום-האדמה הראשון, ב-30 במארס 1976, הפך הוועד להגנה על האדמות לקניי-

אוטובוס המחדר: תמיהות ותשובות

כתבתו של יגאל לביב, תחת ה-כותרת, "אוטובוס המחדר", שהר-פיעה בגליון האחרון של העולם הזה (2221), כללה כמה תמיהות על העיסקה שבה רכש הקואופר-טיב אגד אלף אוטובוסים מדגם מרצדס מן המיפעל המייצר אותם, חברת דיימלר-בנץ בגרמניה.

ראשי אגד הגיבו בחריפות על כמה מן התמיהות האלה. בפגישת-בירור הסכימו ראשי אגד ויגאל לביב להטיל עלי את בירור השאלות השנויות במחלוקת, וביקשוני-לפרסם את מסקנותי.

במשך השבוע האחרון שוחחתי עם המעורבים בעיסקה, בדקתי את כל העיסמכים הקשורים בה ושור-חחתי עם ראשי החברה בגרמניה. הנה מסקנותי:

● יגאל לביב צדק בתארו את ההשלכות הביטחוניות של העיסקה, אולם האשמה למחדר חלה כולה על מישרד-התחבורה, ואין לאגד חלק בה. שוכנעתי, כי רכי-שת אוטובוסים אלה אכן עלולה לגרום נזק חמור לאינטרסים ביט-חוניים חיוניים, בשעה שהיה צו-רך להוביל מיספר גדול של אנשי-מילואים למקומות ההיערכות, ש-לא בכבישי-אספלט סלולים. כפי ש-לביב ציין בכתבתו, היפנו ראשי-אגד את תשומת-לב מישרד-התח-בורה לסכנה זו, אולם מישרד-ה-תחבורה כפה על אגד הנחיות ש-העלמו מצורכי-ביטחון אלה.

● בכתבתו של לביב נאמר כא-י-לו שילים אגד "בהתנדבות" 80 מיליון לירות כקומיסיון לחברת כלמוביל בחיפה, המייצגת את חברת דיימלר-בנץ בארץ. לביב הביע תמיהה על כך שאגד התי-חייב לתשלום זה, וטען, על סמך-שיחתיו עם ראשי דיימלר-בנץ בגרמניה, כי לא היה צורך בתש-לום זה. לביב אף אמר, כי חלק זה של העיסקה טעון חקירה.

תוך בירור העניין הגעתי למס-קנות הבאות: בחוזים שלה עם סוכניה בעור-לם, וביכללם הסוכן הישראלי, כללה חברת דיימלר-בנץ סעיף קור-פוטרו אותה מן החובה לשלם קור-מיסיון לסוכניה עבור עיסקות עם רשויות ממשלתיות ועירוניות, אך לם משאיר לה את שיקול-הדעת בעניין זה.

בשיחה עימי הודיעו לי ראשי-החברה, כי הם מתייחסים לעיסקה עם אגד כאילו היתה זאת עיסקה עם רשות ממשלתית, מאחר שמישרד-התחבורה צריך לאשר את העיסקה. בעיסקות מסוג זה רגילה החברה הגרמנית לשלם לו-סוכניה "קומיסיון שירות" בסך 3%, עבור שירותיה בהסדרת ה-תרגומים, הערביות וכתבי-האח-רות, החזקת מלאי-האלפים ושירות-תים שוטפים.

אגד הודיעה לחברה הגרמנית שהיא תגיע בעצמה להסדר עם הסוכן הישראלי שלה, ועל כן נכ-לל בחוזה-הרכישה סעיף הקובע, כי הגרמנים לא ישלמו כל סכום שהוא לסוכן הישראלי כקומיסיון, ושאגד ישלם בעצמו את הקומיס-יון לסוכן, בלירות ישראליות. ערב-חתימת ההסכם עם דיימלר-בנץ נעשה הסכם בין אגד והסוכן הי-שראלי, ובו התחייב אגד לשלם לו קומיסיון בסך 2%, המגיע ל-80

מיליון לירות ישראליות. אילו שר-לם המיפעל הגרמני בעצמו את ה-קומיסיון, היה מגיע מן הסתם ל-3%, וסכום זה היה מתווסף ל-מחיר. אגד טוען, כי בכך חסך למשק הישראלי 1%, שהוא מיל-יון דולר.

בשיחה עימי אישרו לי מנהלי-דימלר-בנץ, כי לא היו חותמים על החוזה עם אגד, לולא נמסר להם, כי אגד הסתדר עם הסוכן.

לאור מימצאים אלה הריני קובע, כי לא היה מקום לדבר על "הת-נדבות" מצד אגד לשלם קומיסיון לסוכן, וכי הרמנים שהופיעו ב-עניין זה בכתבה הם חסרי-יסוד. לאגד לא היתה ברירה אלא לשלם קומיסיון כזה - אם לדימלר-בנץ, אם לסוכן במישרין.

נסתבר לי גם כי מישרד-הביט-חון משלם לאותו סוכן קומיסיון גבוה יותר - גם הוא במישרין ובלירות ישראליות - עבור עיס-קות דומות.

● יכולה להיות שאלה עקרו-נית אם מישרד-הממשלה והברות-ציבוריות צריכים לשלם קומיס-יון לסוכנים ישראלים כאשר הם עושים עיסקות במישרין עם היצ-רים בחו"ל, ואם כן - מה צריך להיות גובה הקומיסיון הזה, אולם זוהי שאלה כללית, שאינה מיוח-דת לעיסקה זו דווקא, ואגד פעל במיטרת הנוהג המיסחרי המקובל.

● יגאל לביב הביע את הדיעה שאין זה אסתטי שלקוח ישראלי ישלם את הקומיסיון במישרין ל-סוכן, המייצג את הספק - תחת-שלם את הקומיסיון לספק, כחלק מן המחיר, ולהניח לספק לשלם לסוכנו. מבלי להיכנס לשאלה עקרונית זו, מצאתי שזהו נוהג מקובל בארץ, שצמח על קרקע המציאות, ושאגד לא חרג בעניין זה מהמקובל.

● בסיכום הריני קובע, כי אין בעיסקה זו דבר המטיל רבב כל-שהו במנהלי אגד, והשתכנעתי, כי ניהלו את העיסקה בהתאם לאינ-טרסים של אגד ומשק-התחבורה הישראלי. אני מצטער על כי מה-כתבה עלול היה להשתמע אחרת, ועל כך מגיעה להם התנצלות כפה מלא.

● מימצאים אלה אינם צריכים להפחית במאומה מחומרת קביעו-תו של יגאל לביב לגבי חוסר-האחריות המזועזע של מישרד-התחבורה, שניער מעל עצמו כל-דאגה לצורכי-הביטחון החיוניים של ישראל. יש לקוות, כי גילויים אלה יעוררו את מישרד-הביטחון לערוך בירור יסודי של צורכי-ביטחון אלה, חוסר-התיאום המת-גלה בפרשה זו בין מישרד-התח-בורה ומישרד-הביטחון מוכרח לעורר את הדאגה החמורה ביותר. אורי אבנרי

מפגני יום-האדמה בטיבה "אין תאריך לידה"

תעמוד רק"ח, השלטת בוועד, ב-הבטחתה. ראש מועצת טיבה, עבד אל-לטיף מסארווה, קרא: "שישראל תכוון את הנשק שלה לעבר האויי-בים, ולא לעבר התושבים. אבחנו תובעים שבתעודת-הזיהוי שלנו לא יהיה כתוב ערבי, אלא פלס-טיני."

נציג בנייהכפר: "מהיום אין תאריך לידה; כל ילד יידע אם הוא נולד לפני יום-האדמה או אחר-רי יום-האדמה. יום זה הוא מיפגש בין 1948 לבין 1967. זהו יום חג, לא חג של שימחה, אלא חג של מאבק ואיחוד. אנחנו קוראים להקי-מת ועד כללי להגנה על האדמות. לא מילגתי, שיקלול את כל ה-פלטטינים במשולש, בגליל ובג-דה, ואת הכוחות האנטי-ציוניים בישראל. אנחנו מציעים שהוועד ישלח צעירים לעבר אדמות לא-מעובדות, כדי שלא יופקעו. זה יהיה כמו שירות-לאומי לתלמידים שלנו. אותו ועד יגן על הבניינים שניבנו ללא רשיון, ושהממשלה רוצה להרוס אותם..."

נה הפרטי של רק"ח. בשנים עב-רו היה יום-האדמה מאפיין בעיר-מותים אלימים בין דורשי התגובה התוקפנית לבין אלה הנחשבים שמרנים יותר במיגור הערבי ב-ישראל, ובכלל זה מנהיגי רק"ח. השנה, אחרי שיחות ודיונים בכל-סופיים כימעט, הוחלט למנוע בכל-מחיר את העימות המצופה.

"אנחנו, בנייהכפר ואנשי הר-נועה-הלאומית המתקדמת, בשית-פות עם ועדי הסטודנטים הערביים בתל-אביב ובירושלים ונציגים של אירגוני השמאל, מוכנים לריב עם כל אחד שיושב שם, על הבמה, מסביר אחד ממארגני ההפגנה, "אבל מה שקרה תמיד זה שהווי-כוח האלים עבר אל ההמונים עצי-מם. והנה, אני רואה את עצמי נאבק, בתוקפנות רבה, ובן עמי שלקחו ממנו את האדמות, ושאי-צריך להגן עליו. זה לא מצב קל לכן החלטנו השנה לא לתת סי-פוק לאוייבי הערבים."

הוועד הארצי אישר הפגנה שמי-טה לפני העצרת הכללית, ללא-חלוקת כרוזים, והתחייב לתת ל-נציג של בנייהכפר לשאת את דבריו מעל הבמה. למעשה ער-לרגע שבו הופיע חסן ג'מיל על-הבמה, לא היה ברור אם אכן